

Ιεροφαντών και Βουτάδων

Μέρος Α'

Μπορεί να έχετε περάσει από εκεί. Είναι μόλις ένα τέταρτο περίπου με τα πόδια από την Ομόνοια και ακριβώς κάτω από τον Κεραμεικό. Είναι δύο δρόμοι κάθετοι ο ένας στον άλλον. Ο πρώτος, η Ιεροφαντών, αρχίζει εκεί που τελειώνει η Κεραμεικού στην Ιερά Οδό και το τέλος της είναι στον τοίχο του Γκαζιού, του παλιού εργοστασίου φωταερίου των Αθηνών. Στο σημείο αυτό συναντά τη Βουτάδων, που αρχίζει από τις γραμμές του τρένου και βγαίνει στην Πειραιώς. Αυτούς τους δύο δρόμους τους ήξερα καλά.

Σήμερα η περιοχή γύρω από το Γκάζι προβάλλεται ως τόπος που αναπτύσσεται το νέο πολιτιστικό κέντρο της πρωτεύουσας. Την αρχή έκανε ο Δήμος Αθηναίων, που αποφάσισε να διατηρήσει το εργοστάσιο μετά το κλείσιμό του, ως στοιχείο της οικονομίας της πόλης και της βιομηχανίας της και να δημιουργήσει σ' αυτό ένα χώρο πολλαπλών πολιτιστικών χρήσεων, όπως η σημερινή αντίληψη επιτάσσει. Οι επεμβάσεις ήταν πολλές και σημαντικές. Και ο έξω του εργοστασίου χώρος, όπου επέτρεπε παρεμβάσεις, έδωσε ένα άλλο χαρακτήρα στην περιοχή. Ιδίως από την πλευρά του εργοστασίου προς την Πειραιώς και την οδό Περσεφόνης. Η πίσω πλευρά όμως, εκεί που ήταν ο ψηλός μαυρισμένος τοίχος του Γκαζιού, έτσι το έλεγαν όλοι, έμεινε αναξιοποίητη. Εκεί εισέβαλε η ιδιωτική πρωτοβουλία, με το δικό της άναρχο τρόπο. Ο χώρος προσφερόταν. Ήταν μέσα στο κέντρο της πόλης, σχεδόν τελείως ακατοίκητος, με λίγους μόνο που μιλούσαν άλλες γλώσσες. Το πρώτο "μεγάλο" μαγαζι-

ήταν του Κραουνάκη στην οδό Ιεροφαντών. Και ο ίδιος, αλλά και άλλοι πολύ γνωστοί καλλιτέχνες της νέας γενιάς, έδιναν κάθε βράδυ ένα αλλόκοτο τόνο στην παλιά γειτονιά. Μετά έγινε και άλλο κοσμικό κέντρο, αυτό επί της Ιεράς Οδού, του Νταλάρα. Και σιγά σιγά φύτρωσαν και άλλα μαγαζιά διασκέδασης. Ένα μάλιστα επίσης στην οδό Ιεροφαντών λέγεται και «Ιεροφάντης».

Σήμερα η περιοχή γύρω από το Γκάζι προβάλλεται ως τόπος που αναπτύσσεται το νέο πολιτιστικό κέντρο της πρωτεύουσας.

Όλα αυτά στα λείψανα μιας φτωχογειτονιάς της παλιάς Αθήνας του μεσοπολέμου και μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του '50. Μιάς γειτονιάς που έσφυζε από ζωή και κίνηση. Τη ζωή και την κίνηση που έδινε από τη μια μεριά το Γκάζι, με τους χιλιάδες εργάτες σε συνεχείς βάρδιες -δεν ήταν τυχαίο που τη γύρω του περιοχή την έλεγαν "γκαζοχώρι"- και της παλιάς Κεντρικής Λαχαναγοράς, που δέσποζε στο τρίγωνο Πειραιώς, Ιεράς Οδού και Βουτάδων. Οι δρόμοι γύρω χωματόδρομοι, που το χειμώνα οι μεγάλες λακούβες τους γέμιζαν λάσπη, όπως ήταν χαρακτηρισμένοι από τα κάρα, που έρχονταν να φορτώσουν τα χαράματα ζαρζαβατικά για τις συνοικίες της Αθήνας. Την οικονομία της περιοχής συμπλήρωναν διάφορα μηχανουργεία.

Σπίτια μικρά-μεγάλα, χαμπλοτάβανα με μικρές αυλές, που στέγαζαν πολύβουες οικογένει-

ες. Άνθρωποι μεροκαματιάρηδες, αγράμματοι, που οι περισσότεροι δούλευαν στη λαχαναγορά ή στο Γκάζι. Ένα περιβάλλον που δημιουργούσε μια οικειότητα μεταξύ τους, αφού μυστικά είναι δύσκολο να υπάρχουν σε τοίχους ραγισμένους και σε πόρτες που μπάζουν από παντού. Οι πιο πολλοί είχαν παρατσούκλια, που ταίριαζαν με τη φάτσα τους, ο "μουρούτρας", με την αγάπη

τους για το κρασί, ο "μιάμισης", ή με το επάγγελμα, ο "χαρτέμπορος", αυτός που μάζευε τα άδεια χαρτόκουτα από την λαχαναγορά. Δεν υπήρχαν "οπίτια". Μόνο μια την έλεγαν "οπιτωμένη". Ήταν κάποιος ηλικίας,

όμορφος όμως, ευτραφής και καλοντυμένος. Κάτι που σπάνιζε εκείνη την εποχή. Υπήρχαν και λίγες οικογένειες που ξεχώριζαν και από την ποιότητα των ανθρώπων τους, την καταγωγή. Ξεπεσμένοι πρόσφυγες, που κράταγαν την αρχοντιά της Ιωνίας και κάποιοι ελεγκτές της αγοράς.

Στη γειτονιά υπήρχαν δύο ταβέρνες. Η μια στη γωνιά Ιεροφαντών και Ευμολπιδών και η άλλη στη γωνιά Ιεροφαντών και Βουτάδων. Και οι δύο τους γέμιζαν από τα μπουλούκια της λαχαναγοράς και τις βάρδιες του Γκαζιού. Ξεχώριζαν οι θαμώνες τους μεταξύ τους. Θυμάμαι τους τύπους των μανάβηδων. Τραγιάσκα, σακάκι τριμμένο, που έδειχνε πως κάποτε ήταν καλής ποιότητας. Νομίζω ότι συνήθως ήταν ξεθωριασμένο γκρι. Παντελόνια φαρδιά, με ρεβέρ, χωρίς ίχνος τσάκισης και παπούτσια, που κι' αυτά,

πριν κουβαλήσουν τη λάσπη και το χώμα του δρόμου και μπατάρουν, πρέπει να ήταν καλά. Κορμιά γεμμένα από το φόρτωμα-ξεφόρτωμα και το σπρώξιμο του καροτσιού. Μισοξυρισμένα πρόσωπα, λαϊκά αλλά όχι χυδαία. Οι εργάτες του Γκαζιού είχαν εργατικά, τραχιά, μαύρα σχεδόν ρούχα, λερωμένα απ' τα λάδια και τις μουτζούρες του γκαζιού. Και οι μουτζούρες ήταν και στο πρόσωπο, αλλά κυρίως στα νύχια. Όταν 'ακουμπούσαν στα σκεπασμένα με καρό μουσαμά τραπέζια, τα νύχια τους στα ροζιασμένα χέρια ήταν μαυρισμένα ένα γύρο. Αν τάφερναν κοντά-κοντά θα νόμιζες πως έβλεπες ένα κομμάτι του τοίχου του ίδιου του Γκαζιού. Έτσι που ήταν πέτρινος και είχε φαγωθεί ο σουβάς του, στοίβαζε μαυρίλα στους αρμούς. Εκείνο που έκανε εντύπωση ήταν ότι οι άνθρωποι κουβέντιαζαν χαμπλόφωνα. Μεταξύ τους σε κάθε παρέα. Σπάνια έπαιζε κάποιο γραμμόφωνο κανένα δίσκο με ντέρτι. Το φαγητό τους λιτό και η ρετσίνα να χρυσίζει στο γυάλινο ποτηράκι.

Αυτές οι δύο ταβέρνες είχαν διαφορετικό "χρώμα". Όπως θα λέγαμε σήμερα "πράσινα" και "γαλάζια" καφενεία. Μόνο στην Κατοχή και μετά τα πράγματα ήταν σκληρά. Οι ιδεολογίες φούντωναν και χωρίζαν με μίσση τους ανθρώπους και οι ανταγωνισμοί έβρισκαν διέξοδο στους χαφιέδες. Ιεροφαντών και Βουτάδων. Νόμιζα τότε πως και τα ονόματα ταίριαζαν με τις ιδεολογίες και τις συνθήκες της εποχής. Ελπίδες για ένα κόσμο δίκαιο, ειρηνικό, "Ιεροφαντών" και ένα κόσμο της "αρπαχτής", "Βουτάδων".